El So del Fang

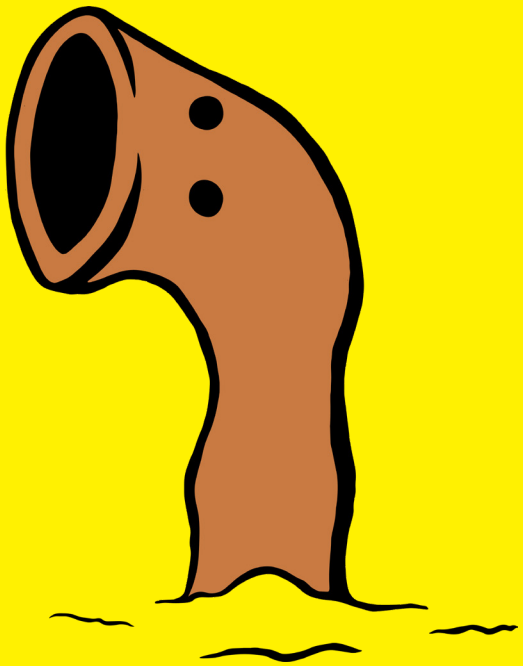

Hola, em dic Mimi.
¿Fem música junts?

Índex

- Introducció 2
- Com usar la guia 3

1 Escoltar
- Despertar l'oïda 4
- Buscar tasses, pitxers i recipients 7
- Escoltar l'ambient 8
- Escoltar culleres 9

2 – El so del fang i l'aigua
- Busquem fang 11
- Preparem el fang 12
- Donem forma al fang 13
- Cuidem el fang 15
- Escoltem el fang 16
- Reciclar o retornar el fang 17

3 – Buscar sons, crear sons
- Maneres de tocar 18
- Compartim el que hem trobat 19
- Escoltem els sons que hem trobat 20

4 – Crear música
- Componem i improvisem amb partitures gràfiques 21
- Creem partitures gràfiques 22

Introducció

El so del fang és una guia per a despertar les oïdes, trobar sons i crear música amb argila, aigua, bales i més. Este recurs educatiu permet posar-se en contacte amb l'art sonor i la música de manera creativa, cooperativa i divertida. Entenent què és el so i què necessita el so per a poder existir. La proposta metodològica està basada en jocs que oferixen noves maneres de percebre l'entorn i fomenten l'escolta activa.

Per a ser escoltat, cal escoltar. Comprendre que sonar significa que una altra persona no pot sonar, i ressaltar la importància d'escoltar per a relacionar-nos i connectar-nos amb altrespersones i amb l'entorn. Buscar nous sons a casa, a l'escola i fora, per a després compartir-los i, utilitzant partitures gràfiques, fer música junts.

En esta caixa, l'argila i la ceràmica funcionen com a materials per a la creació sonora ampliant i expandint els límits dels materials que s'utilitzen convencionalment per a crear música. A més, l'argila és un material natural que es troba a la Comunitat Valenciana, per la qual cosa fomenta el respecte cap al medi ambient en estar en contacte amb este, reutilitzar-lo i retornar-lo a la naturalesa.

Sobre l'escriptora: Gemma Luz Bosch

Des de sempre he sentit una fascinació profunda per les diverses maneres de crear sons. Este interés em va portar a explorar, dissenyar i construir els meus propis instruments. Per a percebre so, es necessita una font d'energia que agite l'aire: "el so és moviment".

En 2019 vaig començar a investigar el so del fang. Fascinada pels diferents timbres i textures que pot produir este material natural, he creat diferents flautes d'aigua (inspirades per ocarines i atuells xiuladors), instruments de percussió (inspirats pels instruments de la música Gamelan) i més. Amb estos instruments faig concerts i instal•lacions sonores.

Amb alegria, compartisc esta guia didàctica la qual inclou fang de Chelva, el poble a on vaig tocar música i vaig jugar amb fang des de xicoteta.

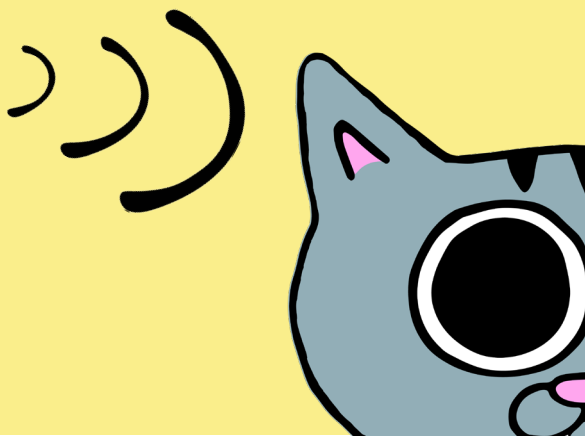

Com usar la guia

• Els jocs i els exercicis es poden utilitzar i repetir en altres moments i dies per a fomentar la concentració i el treball en equip.

• Llevat que s'indique el contrari, farem les propostes asseguts o dempeus en rogle. Sense taules i sense segones files. Per a tractar-nos els uns als altres amb igualtat, inclosos els professors.

• Al final de la guia, trobareu fotos que servixen per a inspirar i aclarir les activitats.

• Considerem tots els sons com a part d'una composició eterna. No hi ha errors musicals, cada so és un so que pot ser escoltat amb respecte.

• Mai és culpa o error d'una persona, escoltar i fer so és col•laboratiu, quelcom que es fa junts.

• No fa falta seguir les instruccions al peu de la lletra. Les variacions, les idees i les propostes són benvingudes, tant dels alumnes com dels professors.

• L'objectiu d'esta guia és divertir-se i estimular la curiositat. El procés és més important que el resultat. Després dels exercicis, les activitats i els jocs preguntarem als xiquets sobre la seua experiència: què és el que han escoltat?

1 - Escoltar

1.A Despertar l'oïda

Tres xicotets jocs per a començar el dia o la sessió.
Recomanem fer-los en diferents dies/sessions.

Referències

Composició 4'33", de John Cage.
Llibre "*Deep Listening*", de Pauline Oliveros.

Calfar l'oïda

¿Qué és?

És un exercici individual per a parar atenció al que escoltem utilitzant les mans per a 'tancar' i 'obrir' l'oïda.

Objectiu

• Prestar atenció als sons que ens envolten de manera que fomentem l'escolta activa.
• Un moment de tranquil•litat i concentració.

Pas a pas

1. Cada un es frega les mans per a calfar-les i, després, les col•loca sobre les seues orelles, tapant-les completament.
2. Després d'una estona, tan a poc a poc com siga possible, obrim les mans.
3. Els preguntem què és el que escolten: què sona lluny? Què sona a prop?

L'espai

Farem l'activitat en un lloc a on hi haja so: al costat de la mar, al costat d'un riu amb cascades, al pati de l'escola, a on s'escolte una carretera al lluny, en un bosc a on s'escolten ocells... És recomanable fer-la en diferents llocs amb diferents sons ambientals.

Materials

Les mans i les orelles.

Duració

5 a 10 minuts.

Variacions

Es pot fer en parelles, de manera que uns tapen les orelles als altres.

Calfar el silenci

¿Qué és?

Calfar el silenci és un xicotet joc col·laboratiu en el qual tots s'asseuen en un rogle i es passen de mà en mà els cascavells de ceràmica, intentant no fer cap so.

Objectiu

- Conéixer els cascavells de ceràmica, els quals sonen quan es mouen.
- Despertar l'oïda, el cos i la concentració.
- És joc emocionant que fomenta el contacte visual i auditiu.

Pas a pas

1. Ens passem els cascavells de ceràmica de mà en mà i els fem sonar per a conéixer l'instrument. Compte! És un instrument fràgil, si cau o es mou massa fort es trencarà.
2. Ens passem els cascavells de mà en mà sense fer-los sonar i escoltem el silenci. Comencem passant-nos-els lentament i, a poc a poc, anem més de pressa.

L'espai

És important jugar asseguts a terra en un rogle. Un lloc a on hi haja suficient espai i que siga tranquil: dins o fora.

Materials

Cascavells de ceràmica de la caixa, mans i oïda.

Duració

5 a 10 minuts.

Variacions

- Rogle mirant tots cap a dins o mirant tots cap a fora.
- Nova regla: canviar de sentit.

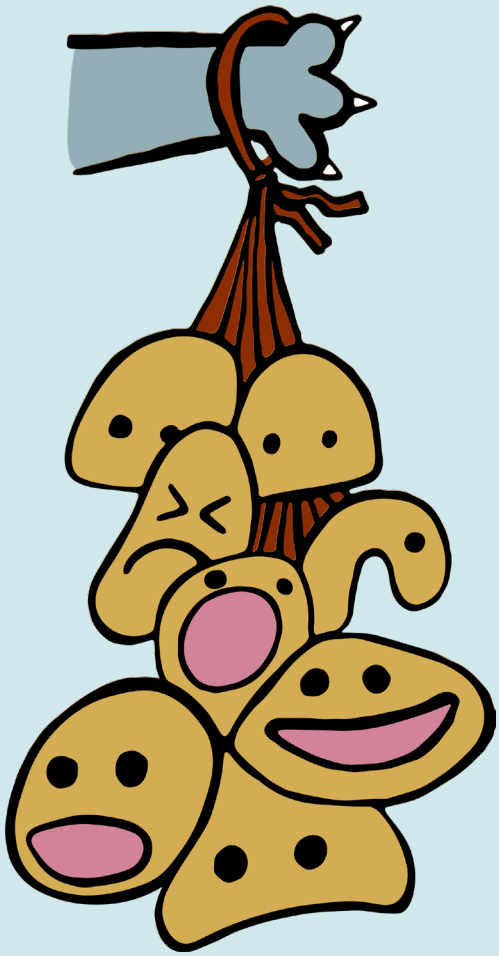

Joc del silenci

¿Qué és?

Un joc d'endevinalla en el qual un xiquet s'asseu enmig del rogle, al costat dels cascavells de ceràmica amb els ulls tancats. Un altre xiquet agarra el cascavell sense fer-lo sonar i el xiquet del mig ha d'endevinar a on estan els cascavells.

Objectiu

• Parar atenció al que escoltem, localitzant els sons.
• Desenrotllar la coordinació física, movent-nos sense fer so.

Pas a pas

1. Tots asseguts en un cercle.
2. EL'endevinador s'asseu enmig amb els ulls tancats i amb els cascavells de ceràmica al seu costat. La resta té els ulls oberts.
3. El professor toca el muscle d'un dels xiquets, que es convertix en el lladre.
4. El lladre s'alça, agarra els cascavells i els col•loca darrere de l'esquena d'un altre xiquet.
Intentant que el cascavell no sone!
5. L'endevinador assenyala a on estan els cascavells fins a endevinar-ne la posició.
6. Qui tinga els cascavells darrere es convertix en el nou endevinador. Repetiu-ho tantes vegades com vullgueu.

L'espai

Suficient espai per a asseure'ns a terra en rogle. Un lloc tranquil, dins o fora.

Materials

Cascavells de ceràmica de la caixa, mans i oïda.

Duració

10 a 15 minuts.

Variacions

• Els cascavells es poden col•locar damunt de les cames de l'endevinador.
• Joc del so: tots els xiquets fan sons de la selva amb la boca i la veu. El lladre, en esta variació, fa so amb els cascavells. L'endevinador ha de distingir el so dels cascavells entre els altres sons.

1.B Buscar tasses, pitxers i recipients

¿Qué és?

Buscar tasses, pitxers i recipients que es convertiran en els ressonadors dels sons ambientals.
Un ressonador és un objecte amb un forat per a on entra el so. Segons el material, la forma i com d'obert o tancat siga el forat, ressonaran uns certs tons (sonaran més fort) i altres no ressonaran (sonaran més suau).

Objectiu

Donar a un objecte una funció nova.

Pas a pas

1. Mostrem els exemples que es troben dins de la caixa.
2. Busquem, durant uns dies, a l'escola o a casa, recipients. Els col•leccionarem en una caixa o en un cantó de l'aula.

L'espai

Prepararem un cantó de l'aula o una caixa perquè puguen col•leccionar-hi els ressonadors.

Materials

Els recipients poden ser de vidre, ceràmica, plàstic i/o metall, sense vores esmolades.

Duració

Uns quants dies.

Referencias

El llibre *"On the sensations of tone"*, d'Hermann Helmholtz. Ressonadors o absorbents Helmholtz

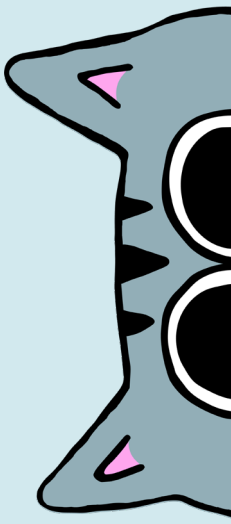

1.C - Escoltar l'ambient

¿Qué és?

Amb els ressonadors que hem trobat escoltarem l'ambient!
Se sembla al joc de calfar l'oïda, però esta vegada utilitzem els ressonadors en comptes de les mans.

Objectiu

Aprofundir l'escolta activa parant atenció als sons de l'entorn.

L'espai

Farem l'activitat en un lloc a on hi haja so: al costat de la mar, al costat d'un riu amb cascades, al pati de l'escola, a on s'escolte una carretera al lluny, en un bosc a on s'escolten ocells... És recomanable fer-la en diferents espais, a on hi haja diferents sons.

Materials

Els ressonadors que hem trobat i els de la caixa.

Duració

10 a 15 minuts.

Pas a pas

És recomanable que el professor llija els passos i faça els moviments. Els alumnes copiaran els moviments del professor. No es parlarà durant l'exercici.

1. Cada un tria dos ressonadors.
2. Col•loquem els ressonadors al voltant de les orelles de manera que ens tapem l'oïda. Escoltem una estona.
3. Obrim, a poc a poc, el costat esquerre i escoltem com el to que ressona es torna cada vegada més agut fins que el ressonador no toque el cap.

   Deixem de moure'l i escoltem una estona.
4. Obrim, a poc a poc, el costat dret i escoltem com el to que ressona es torna cada vegada més agut fins que el ressonador no toque el cap. Deixem de moure'l i escoltem una estona.
5. Allunyem lentament el ressonador esquerre.
6. Allunyem lentament el ressonador dret.
7. Escoltem.

Els preguntem què han escoltat i intercanviem els ressonadors per a escoltar la diferència. Els deixem jugar i experimentar.

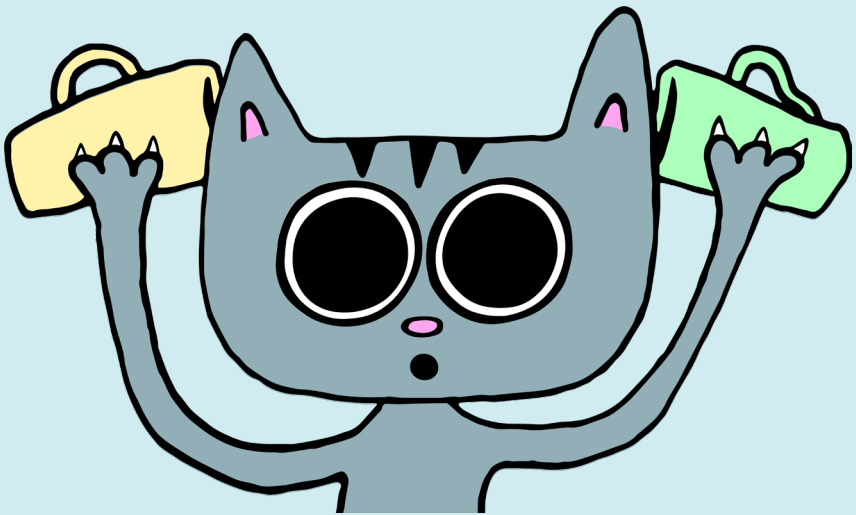

1.D Escoltar culleres

¿Qué és?

Escoltar culleres és una variació del joc del silenci. Primer, cal crear els cascavells de culleres per a després jugar amb estos.

Objectiu

Crear amb les mans un instrument amb un objecte quotidià.

Pas a pas

1. Creem: col•leccionar les culleres. Per a cada ramal, utilitzem 4 o 5 culleres.Connectem les culleres amb corda com es mostra en el dibuix.
2. Escoltem: Ens asseiem en rogle i movem un a un els cascavells, de manera que fem una ona de so. Escoltem la diferència entre les diferents culleres.
3. Juguem a 'calfar el silenci' i al 'joc del silenci' amb els cascavells de culleres.

L'espai

Suficient espai per a asseure'ns en un o més rogles a terra. Un lloc tranquil, dins o fora.

Materials

Les culleres que col•leccionem a l'e cola o a casa.
Les cordes que hi ha en la caixa; també es poden utilitzar altres cordes.

Duració

Col•leccionar les culleres pot portar-nos uns dies.
Crear els cascavells: 20 minuts.
Escoltar: 5 minuts.
Jugar: 15 minuts, segons les variacions que fem.

Variacions

- Jugar a 'calfar el silenci' amb més cascavells, els quals es van passant de mà en mà.
- Jugar a 'calfar el silenci' en rogle, dins d'un altre rogle.

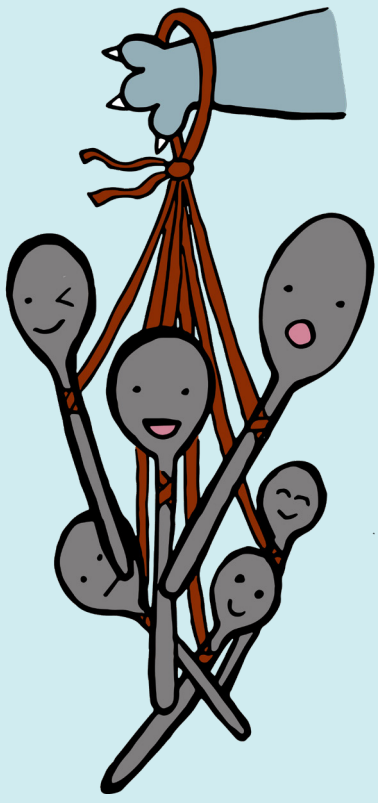

2 - El so del fang i l'aigua

En este apartat buscarem, prepararem, modelarem i escoltarem el fang posant-nos en contacte amb este material natural. Seguint el cicle complet de com treballar-lo.

Abans de començar amb el procés, escolteu el tub que hi ha en la caixa per a saber què creareu. Per a fer-ho, necessiteu un recipient amb aigua. Col•loqueu un extrem del tub en l'aigua i l'altre extrem a l'orella. Dins del fang sec hi ha bambolletes d'aire. L'aire ix quan el fang sec es posa en contacte amb aigua i crea diferents bambolles, que és el que escoltem.

Vos convidem a buscar i trobar el vostre propi fang als voltants. En la caixa també hi ha fang que hem recol•lectat a Chelva i fang per a reciclar de la UPV. En les pròximes pàgines, expliquem com tractar el fang fins a poder donar-li forma de manera que creem tubs que es poden posicionar al voltant de l'orella.

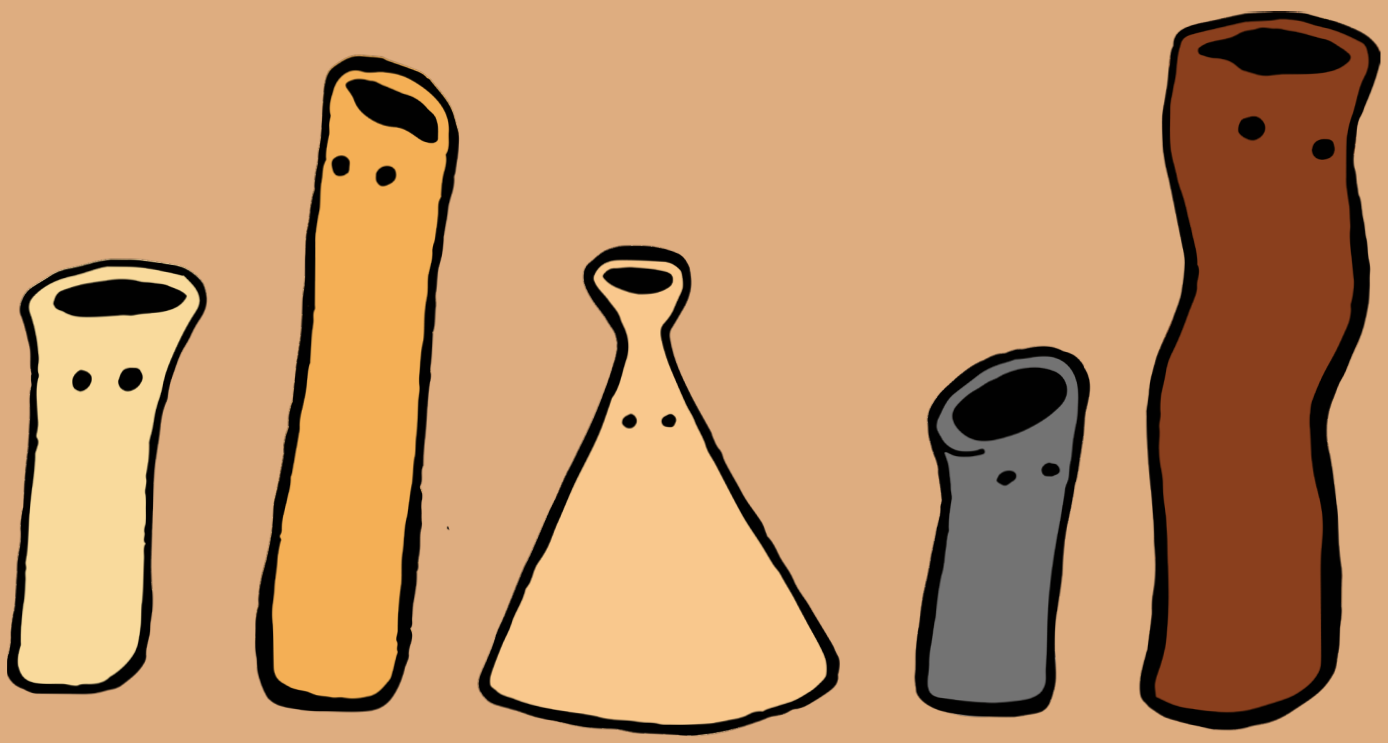

Busquem fang

¿Qué és?
Una excursió per a buscar i trobar fang en la naturalesa. Si, per raons pràctiques, no és possible, en la caixa hi ha fang que hem recol•lectat a Chelva i fang de la UPV (procés de reciclatge).

Objectiu
Recórrer i entendre el procés complet de treballar el fang, que comença buscant i trobant fang.

Pas a pas
1. Preparem: Ací vos deixem un mapa. Vos recomanem preguntar a coneguts que sàpien a on trobar fang als voltants.

2. Busquem: com sabem que hem trobat fang? Hi ha quatre tipus de sòl: arenosos, llims, sòls francs i argilencs o fangs. Esta classificació es basa en la grandària de les partícules que té cada tipus de sòl, les partícules d'argila o fang són les més xicotetes. També es pot reconéixer un sòl de fang perquè reté més aigua, per això, se sol trobar al costat de rius, tolles o estanys. Quan el fang està mullat, es pot modelar i és possible crear un xurro sense que es trenque. Quan està sec, es reconeix perquè es clevil-la.
3. Recol•lectem: Amb les mans o una pala, recol•lectem el fang en poals.

L'espai
Fora, a on hi haja fang.

Materials
Pales (opcional) i poals.

Duració
30 minuts.

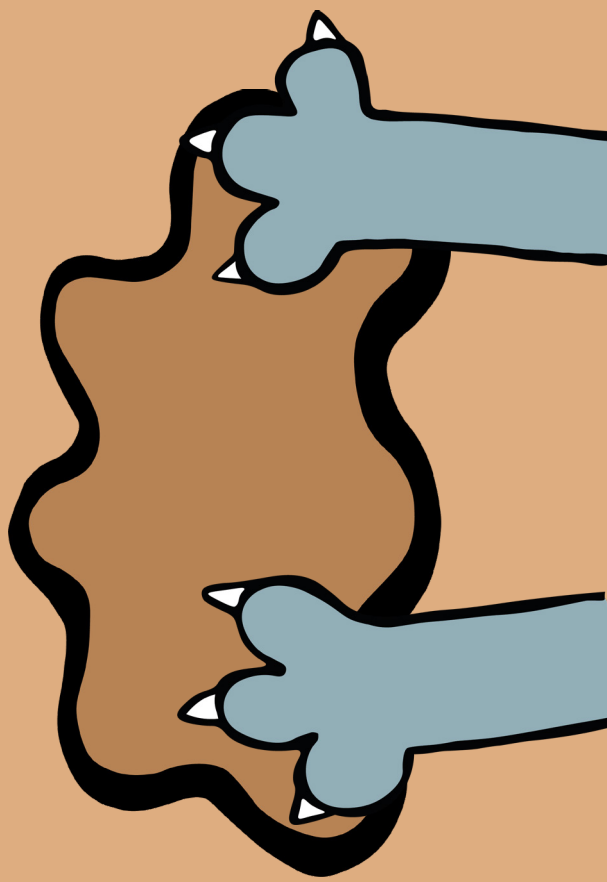

Preparem el fang

¿Qué és?

Abans de poder donar forma al fang, cal preparar-lo perquè tinga una bona consistència.

Objectiu

Conéixer este pas ens ajudarà a poder reutilitzar el fang. Aprendre el que necessita el fang per a poder ser modelat.

Pas a pas

Fang trobat (mullat)

1. Posem el fang en un poal o un recipient amb un poc d'aigua.
2. L'endemà, quan el fang estiga més bla, llevem els pals i les pedres més grans.
3. Deixem que repose un o més dies: el fang és més dens que l'aigua, per la qual cosa s'acumularà en el fons. Llevem l'excés d'aigua. Mesclem fins a obtindre una massa homogènia.
4. El deixem assecar uns dies fins que es puga pastar sense que se'ns apegue en les mans. Sil'argila es clevilla en pastar-la, afegiu un poc d'aigua.

Fang reciclat (sec)

1. Posem el fang en un poal o un recipient amb aigua, de manera que el nivell de l'aiguaestiga per damunt del fang.
2. Deixem que repose un o més dies: el fang és més dens que l'aigua, per la qual cosa s'acumularà en el fons. Llevem l'excés d'aigua. El deixem assecar. Si es torna a formar una capa d'aigua damunt del fang, llevem l'excés d'aigua.
3. El deixem assecar fins que es puga pastar sense que se'ns apegue en les mans. Si l'argila es clevilla en pastar-la, afegiu un poc d'aigua.

L'espai

Un lloc que es puga embrutar i a on hi haja espai per a deixar els poals amb fang, de manera que els xiquets puguen vore com canvia.

Materials

Poals i recipients per a afegir i llevar aigua.

Duració

La duració que s'indica en els passos és aproximada, depén de la temperatura i la humitat de l'ambient. Si el procés va lent, podem col•locar-lo fora al sol o al costat d'un radiador.

Donem forma al fang

¿Qué és?
Per a escoltar el so del fang i l'aigua, crearem formes tubulars. En la caixa hi ha un exemple, però es poden fer de diferents formes, sempre que es puguen col•locar al voltant de les
orelles.

Objectiu
Establir contacte físic amb el fang per a millorar la coordinació física i el treball plàstic amb les mans.

Pas a pas
Mireu en la següent pàgina.

L'espai
Un espai que es puga embrutar amb taules amb les quals puguem treballar.

Materials
El fang preparat, bols amb aigua i draps per a netejar-nos les mans.

Duració
30 minuts.

Variaciones
També podem fer altres formes tenint en compte que es puguen col•locar al voltant de l'orella. Un tub és una forma senzilla; altres formes poden ser més complicades. Triem les formes tenint en compte l'experiència del professor i dels xiquets.

Pas a pas

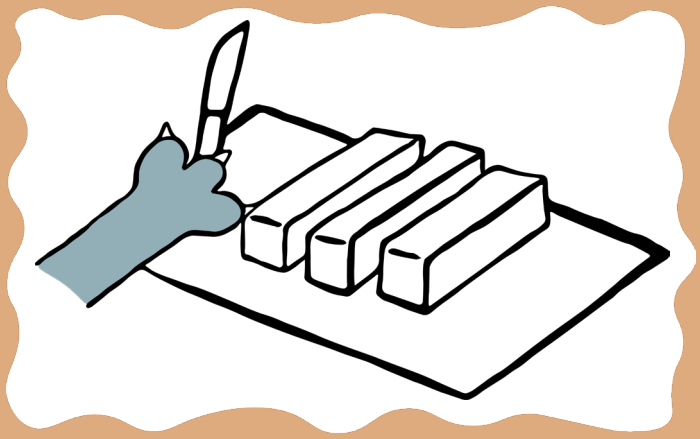

1. **Tallem** el fang en rectangles allargats.

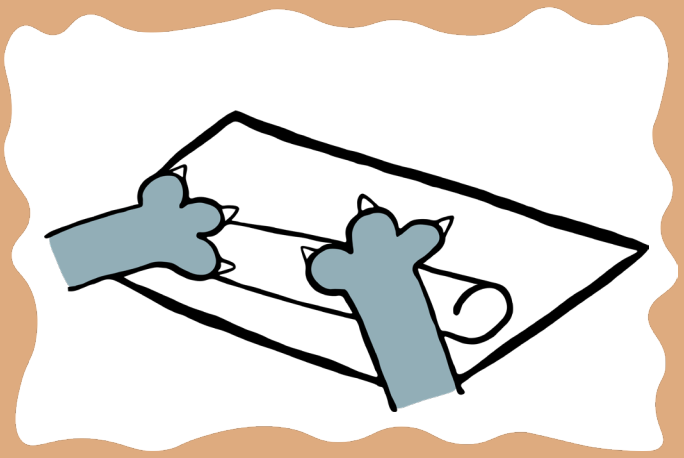

2. **Fem xurros:** Rodar els rectangles allargats amb les mans contra la taula, sense estretir molt el fang, creant cilindres (xurros) uniformes d'aproximadament 1 cm.

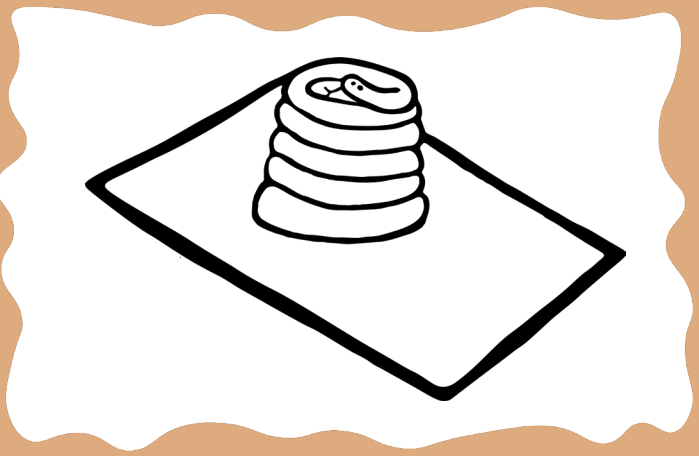

3. **Construïm:** En espiral, comença a crear un tub amb els xurros. És important estretir els xurros els uns contra els altres.

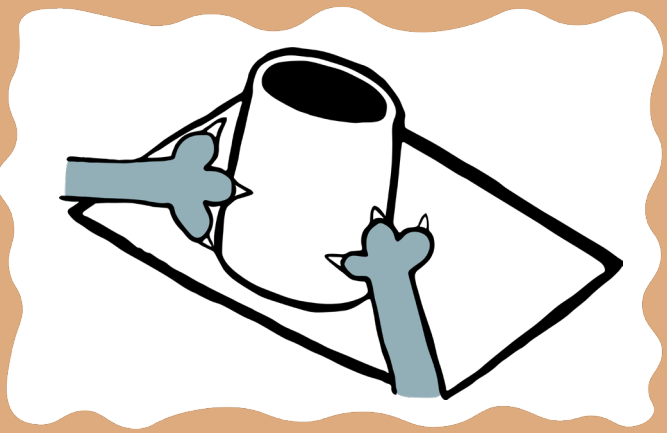

4. **Unim** els xurros (dins i fora) amb els dits fins que no es vegen els xurros.

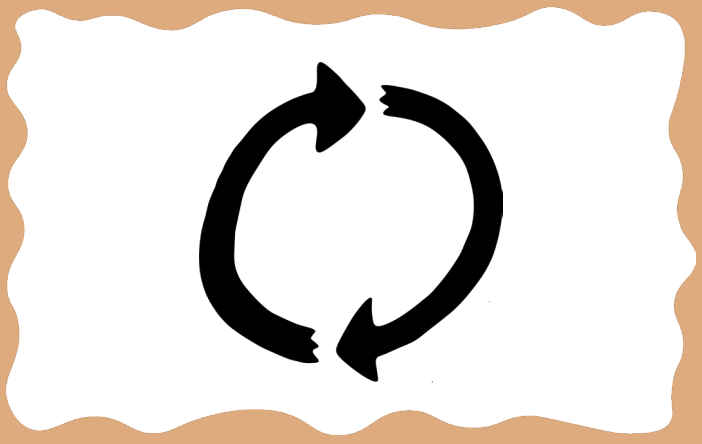

5. **Repetim** la fase 1, 2, 3 i 4 i creem la forma que volem o la que isca!

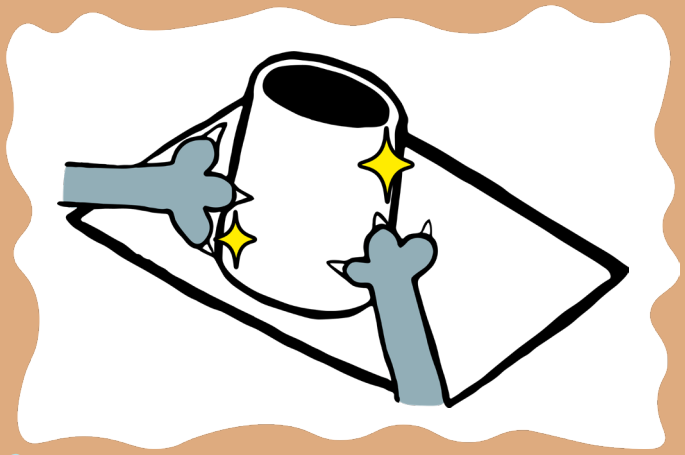

6. **Allisem:** Una vegada hem completat la forma, allisem la part exterior amb les mans.

Cuidem el fang

¿Qué és?

Moltes vegades, es pensa que una vegada hem modelat el fang, el procés ha finalitzat. No obstant això, el procés d'assecatge és molt important, ja que és el moment en què poden aparéixer clevilles.

Objectiu

Observar el procés, sentir el procés d'assecatge del fang.

Pas a pas

1. Col•loquem les peces en un lloc segur, però a on es puguen observar durant els pròxims dies.
2. Observem el canvi de color, cada argila ho fa d'una manera diferent.
3. Sentim la humitat. Quan està humit, se sent fred; quan està completament sec, la temperatura serà la mateixa que la temperatura ambient.

L'espai

No deixem que les peces s'assequen al sol; millor dins, perquè no s'assequen massa ràpid. Tampoc en un lloc humit i fred, perquè no s'assecaran.

Materials

Els tubs que hem creat.
Una taula o un armari obert.

Duració

D'1 a 2 setmanes, segons les condicions d'assecatge.

Escoltem el fang

¿Qué és?

El moment per a gaudir el so del fang. Cada tub farà un concert íntim i únic en posar-lo en contacte amb l'aigua. El fang sec "cobra vida" quan es posa en contacte en l'aigua.
Hi haurà xiquets que escoltaran concentrats i xiquets que gaudiran més l'intercanvi i l'experimentació.

Pas a pas

1. Preparem: Controlem, primer, que tots els tubs estiguen completament secs. Si continuen mullats, no sonaran.
Busquem aigua: Tenint en compte la sequera, és millor utilitzar aigua d'un riu, de la platja,
de l'Albufera; d'un lloc a on es puga retornar després d'utilitzar-la. I si no, de l'aixeta.
Col•locarem l'aigua en poals o recipients. És important tindre espai suficient perquè tots els xiquets puguen escoltar alhora. Els poals es poden compartir fins amb 3 xiquets alhora.

2. Escoltem: En silenci, col•loquem un extrem del tub en l'aigua i l'altre al voltant de l'orella.
Escoltem com l'argila es dissol en l'aigua i crea bambolletes.

3. InIntercanviem i experimentem: Intercanviem els tubs per a escoltar la diferència entre els diferents tipus de fang i les distintes formes que hem creat.

4. Preguntem: Què és el que heu escoltat? Quina és la diferència entre els distints tubs?

Objectiu

• Viure un moment emocionant després de tot el treball i el procés.
• Connectar amb el fang en escoltar amb atenció.
• Escoltar la diferència entre els diferents tipus de fangs.

L'espai

Un espai tranquil.

Materials

Aigua en poals, recipients, olles i el que tingueu a l'escola.

Duració

Preparem: el temps que siga necessari.
Escoltem: 10 minuts, intentem allargar este moment. Quan comencen a estar inquiets, començarem a intercanviar i experimentar. Deixem-los escoltar els que vullguen escoltar durant més temps.
Intercanviem i experimentem: 10 minuts.

Variaciones

• Moure el tub cap a dins i cap a fora en l'aigua.
• Escoltar dos tubs alhora: so estéreo.
• Si el fang no es dissol completament en l'aigua, el podem deixar assecar i escoltar-lo una altra vegada en un altre moment.

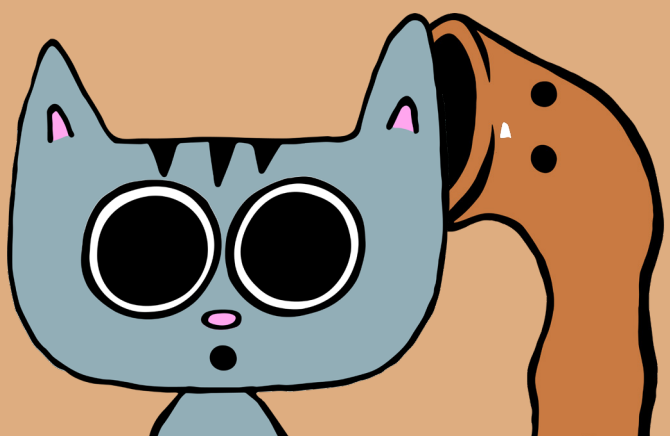

Reciclar o retornar el fang

¿Qué és?
L'última fase del procés en què preparem el fang per a emmagatzemar-lo i poder tornar a utilitzar-lo en un altre moment. O, retornar el fang al lloc a on l'hem trobat.

Objectiu
Completar el cicle del fang. Sensibilitzar el respecte per la naturalesa en retornar els materials a la naturalesa o reciclar-los perquè es puguen tornar a utilitzar.

Pas a pas
Reciclar: Dividim els diferents tipus de fang segons el color.
• Guardem el fang sec: El deixem assecar i el guardarem perquè els següents puguen tornar a utilitzar-lo des del pas de la pàgina 12.
• Guardem el fang mullat: Seguim els passos de la pàgina 12 i el guardem en bosses de plàstic completament tancades perquè no entre aire i no s'asseque.

Retornar: Només amb el fang que hem trobat. El retornem al mateix lloc a on el vam trobar en el mateix estat: mullat o sec.

L'espai
Un lloc que es puga embrutar.

Materials
El fang que hem utilitzat.
Poals i bosses de plàstic.

Duració
Depén del procés que triem.

3 - Buscar sons, crear sons

Maneres de tocar

¿Com podem produir so?

El so són vibracions en l'aire, estes vibracions les percebem amb l'oïda. Per a produir so, hem de vibrar/moure l'aire d'alguna manera. Quatre formes de produir so:

- Colpejar un objecte amb un altre (per exemple, amb unes baquetes).
- 'Acariciar': fregar un objecte amb un altre (per exemple, fregant-nos les mans o utilitzant un arc de violí o rodant una bala en un bol).
- Tensar i soltar: tensar un objecte elàstic i soltar-lo (per exemple, una corda de guitarra o una regla en el cantó de la taula).
- Bufar en un recipient quasi tancat o un tub.

Objectiu

Aprendre què és el so i com es pot crear. Ampliar la percepció i les possibilitats sobre què pot ser un instrument.

Pas a pas

1. Introduïm: Preguntem als xiquets què és el so, quins instruments coneixen i com es toquen. Representem físicament, mitjançant el llenguatge corporal, com es toquen els diferents instruments.

2. Experimentem amb les diferents formes possibles de crear sons amb els objectes que hi ha en l'aula i dins de la caixa. Ací hi ha un vídeo amb exemples:

https://youtu.be/DvKKT13baBs

En la caixa trobarem objectes per a fer-los sonar: baquetes, bales i un arc. I objectes per a sonar: corda de guitarra la qual es pot connectar a la caixa, ceramòfon (xilòfon de ceràmica) i els cascavells de ceràmica.

3. Busquem en casa, el carrer i l'escola objectes amb els quals es puguen crear sons. És important emfatitzar que seran instruments per a compartir i que els tocaran diferents xiquets.

4. Creem: oferirem als xiquets un moment, després d'haver col•leccionat els instruments, perquè puguen desenrotllar-los combinant instruments de diferents xiquets o unint objectes amb corda i/o cinta adhesiva.

L'espai

Els oferirem un espai a l'aula a on puguen col•leccionar els diferents instruments que hem trobat i creat.

Materials per a tocar

La majoria d'instruments es creen amb fusta, metall i cordes, però hi ha més materials que es poden tocar.
Com sona el cartó? Com sona la ceràmica? O el cristall o l'arena o el plàstic?
En la caixa hi ha una corda per a unir diferents peces. Podem afegir altres tipus de cordes i/o cintes adhesives.

Duració

Introduïm: 5 minuts.
Experimentem: 20 minuts.
Busquem: Uns quants dies.
Creem: 20 minuts.

Compartim el que hem trobat

¿Qué és?

Un moment en què compartiran els sons que hem trobat.

Objectiu

• Començar a desenrotllar les qualitats musicals que els instruments poden oferir.
• Escoltar-nos els uns als altres i compartir l'experiència sonora.

Pas a pas

1. Introducció: Cada xiquet pot triar el so o l'instrument trobat favorit. Quan hagen decidit, ens asseurem en rogle amb estos instruments.

2. L'ona de so: El professor o un dels xiquet serà el director i es col•locarà enmig. El director assenyalarà girant d'un en un a cada xiquet, que tocarà el seu so favorit, i crearem una ona de so. Comentarem lentament la primera volta i, a poc a poc, augmentarem la velocitat.

3. Concert improvisat xicotet: En rogle, cada xiquet fa un xicotet concert improvisat d'aproximadament 30 segons. La resta del grup és el públic i escolta atentament el músic.
Si el grup és molt gran, el dividirem en dos perquè no hagen d'esperar massa temps.

L'espai

L'espai suficient perquè es puguen asseure en rogle en terra amb els instruments.

Materials

Els instruments que hem trobat, els que hem creat i els de la caixa.

Duració

Introducció: 5 minuts.
L'ona de so: 5 minuts.
Concert improvisat xicotet: 10 a 20 minuts.

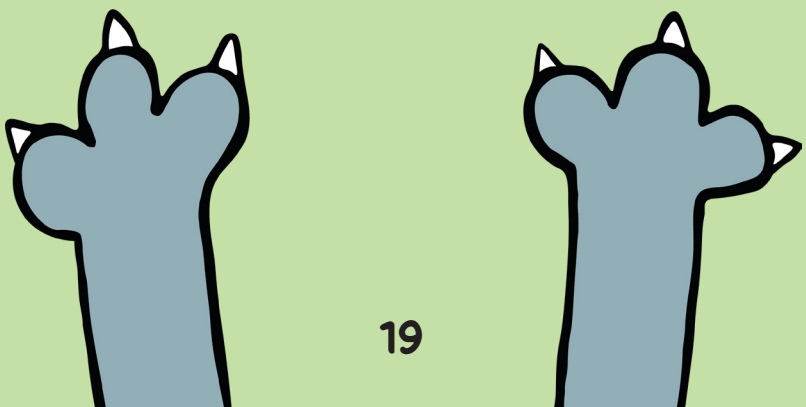

Escoltem els sons que hem trobat en diferents llocs

¿Qué és?

Una activitat que convida a escoltar els instruments en diferents llocs i permet als xiquets descobrir com varia el so segons l'entorn. Es pot combinar amb una excursió.

Objectiu

Despertar de nou l'escolta activa.
Comprendre que tocar és escoltar.
Experimentar com l'acústica d'una habitació revela informació sobre el material de les parets, la forma i les dimensions.

Pas a pas

1. Preparem: Pensar en diferents llocs dins i fora de l'escola els quals tinguen unes acústiques diferents: una aula xicoteta, una aula gran, un bany, el pati, una sala de concert, una església, al costat d'una muntanya o una paret gran amb ressò, etc.
2. Preguntem als xiquets llocs que sonen diferents. Després, preparem els instruments que es puguen emportar.
3. Fem una ruta curta amb els instruments per diferents espais que hem seleccionat. En cada lloc, produirem un so curt, clar i directe, i escoltarem com ressona, o no, en l'espai. Ho repetirem diverses vegades amb diferents sons abans de passar a l'espai següent.

L'espai

Diferents espais a on es puga fer so, que buscarem i prepararem.

Materials

Els instruments que hem trobat, creat i els de la caixa que siguen fàcils de portar: xicotets, lleugers i que no es trenquen amb facilitat.

Duració

Preparem: el temps que es necessite.
Preguntem: 5 minuts.
Ruta: depén de la quantitat d'espais que visitem. Aproximadament, 5 minuts per cada espai.

Variacions

Fer concerts xicotets improvisats en els diferents llocs.

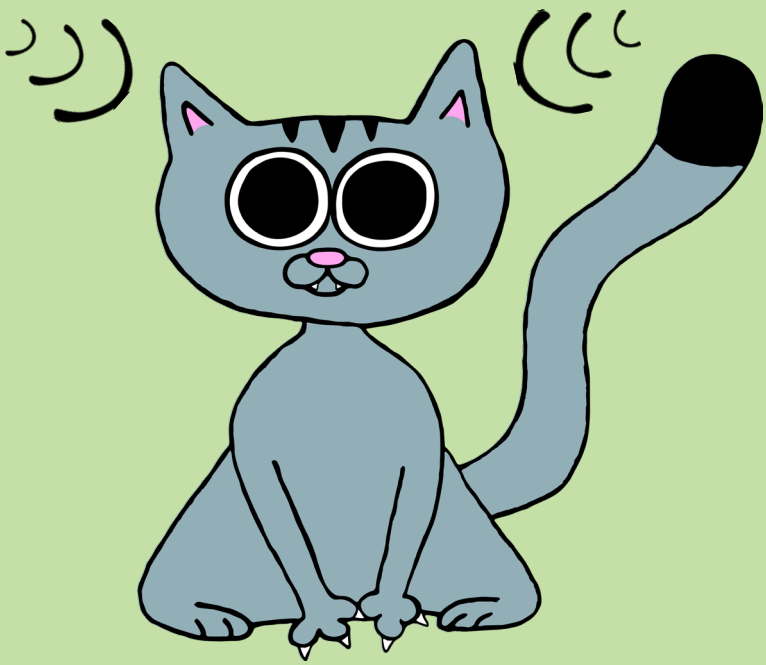

4 - Crear música

Componem i improvisem amb partitures gràfiques

¿Què són les partitures gràfiques?

Amb els instruments que han trobat i els instruments de la caixa crearem música utilitzant partitures gràfiques.
Este tipus de partitures són una manera visual abstracta de representar la música. A diferència de les partitures convencionals, les partitures gràfiques deixen espai per a la interpretació personal, la qual cosa fa que cada interpretació siga única. Tenen la funció d'inspirar i marcar certa direcció i atmosfera.

Referències

El llibre Notations 21, de Theresa Sauer.

Objectiu

Gaudir creant música junts, la qual cosa promou la col•laboració i el treball en equip.
Desenrotllar la capacitat de traduir el que és visual en auditiu, i promoure la creativitat i la capacitat d'associar.

Pas a pas

1. Preparem l'espai col•locant els instruments en semicercle.
2. Una persona és el director de l'orquestra, que es posiciona davant del semicercle.
3. El director té les partitures gràfiques en una mà i col•loca una de les partitures oberta en terra. La resta del grup començarà a tocar els instruments inspirats per la partitura gràfica.
4. El director pot: Col•locar una carta per a canviar els sons o donar la volta a la carta per a indicar silenci.

L'espai

En un lloc amb suficient espai per a asseure'ns en semicercle amb els instruments que hem trobat, creat i els de la caixa. Ens assegurarem que tots els participants puguen es puguen vore i escoltar.

Materials

Els instruments que hem trobat, els que hem creat i els de la caixa. Les partitures gràfiques.

Duració

Recomanem fer este joc de manera gradual, i introduir cada vegada més possibilitats i variacions.
20 a 30 minuts.

Variaciones

- Rotació de posicions: canviar d'instruments i rols (director i músics).
- Afegir rols: incorporar el rol de ballarí.
- Divisió de l'orquestra: dividir físicament l'orquestra en dos grups o més. El director col•locarà les partitures específicament davant de cada grup.
- Control del volum: el director pot indicar el volum amb el qual han de tocar els músics. Per a tocar fort, el director mourà les mans i el cos cap amunt. Per a tocar piano (suau), mourà les mans i el cos cap avall.

Creem partitures gràfiques

¿Qué és?
Per a tindre més opcions en el joc anterior, crearem les nostres partitures gràfiques.

Objectiu
Desenrotllar la capacitat d'imaginar com pot sonar una cosa visual. Els xiquets són experts en la imaginació!

Pas a pas
1. Introducció: Els explicarem que, quan dibuixen, creen una partitura que es convertirà en música. Els preguntarem com creuen que poden sonar uns certs colors o unes certes formes (una línia, puntets o un cercle). Com sona un dibuix fosc o clar?
2. Creació: Els xiquets dibuixaran imaginant com sonarà cada part del seu dibuix.
3. Interpretació: Tornarem a tocar amb les partitures que han creat, juntament amb les partitures de la caixa.

L'espai
Taules i cadires per a dibuixar i pintar.

Materials
- Cartolines per a dibuixar.
- Retoladors, llapis de colors i/o pintura.
- Tisores, cola.
- Altres materials per a crear partitures gràfiques.

Duració
20 minuts.

Variaciones
- Compondre amb les partitures gràfiques pensant en l'orde en què s'han de tocar.
- Dibuixar basant-se en una composició que ja existix o d'improvisació.

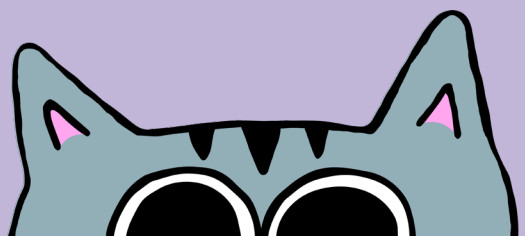

Cascavells de ceràmica

Gemma tocant els cascavells de ceràmica i un cerámophono.
Fotògraf: Maarten Mooijman.

Escoltant l'ambient amb tasses, pitxers i recipients.

El so del fang i l'aigua.

Buscar fang, fang trobat a Chelva.

Fotógrafa: Naomi Moonlion

Fotógrafo: concretestate.nl

Fotógrafo: concretestate.nl

Fotógrafo: concretestate.nl

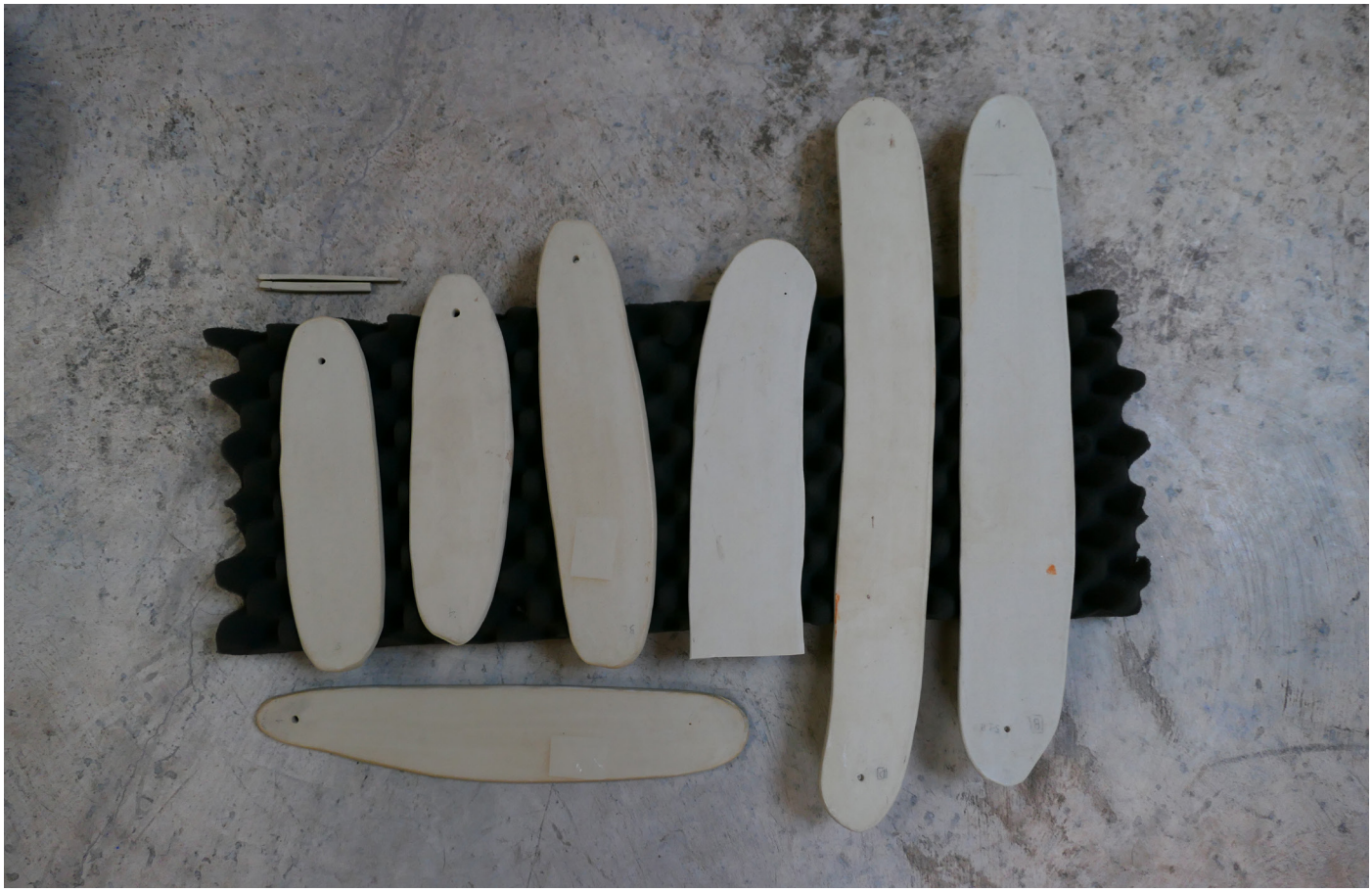

Cerámophono

Bol de ceràmica amb una bala.

Xiquets tocant els instruments de ceràmica.

PLANEJA COMUNITAT VALENCIANA

Consorci de Museus de la Comunitat Valenciana
Nicolás S. Bugeda i Cabrera
Direcció - Gerència

Coordinació del Node Territorial
Clara Boj Tovar (Universitat Politècnica de València)
José Campos Alemany
Elena Sanmartín Hernández

RECURS EDUCATIU
Textos: Gemma Luz Bosch
Disseny i Maquetació: Milu Chen
Traducció al valencià: Servici de Traducció i Assesso-rament Lingüístic de la Direcció General d'Ordenació Educativa i Política Lingüística.
Impressió i Enquadernació: Drukwerknodig

PLANEJA és una xarxa de centres educatius, agents i institucions culturals impulsada per la Fundació Daniel i Nina Carasso i que s'articula a través de la mediació de Pedagogies Invisibles (Comunitat de Madrid), PERMEA i UPV (Comunitat Valenciana) i ZEMOS98 (Andalusia).

Els continguts d'esta publicació es poden distribuir, copiar i remesclar citant la font, sense
usos comercials i mantenint esta llicència.

Consorci de Museus de la Comunitat Valenciana, 2024

GENERALITAT VALENCIANA

CONSORCI DE MUSEUS DE LA COMUNITAT VALENCIANA

cccc

Permea

PLANEA
RED DE ARTE Y ESCUELA — REDPLANEA.ORG

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA